

Mihai Cerghedean

Centru al Văii Jiului, localitatea Petroșani își leagă apariția nu de minieră ci de ocupații agricole, în special creșterea animalelor. Până în a doua jumătate a sec. al XIX-lea localitatea Petroșani era o așezare rurală a cărei locuitori se ocupau cu cultura pământului, atât cât era posibil și cu creșterea animalelor. Despre existența cărbunilor s-a știut evident și înainte. Aceștia erau cunoscuți sub numele de „pietrele care ard“, dar a trebuit să vină epoca modernă cu necesitățile sale de combustibil ca aceste „pietre care ard“ să fie puse în valoare și implicit să ridice localitățile din această zonă la rangul de oraș. Cele mai vechi materiale care s-au păstrat de la Primăria Petroșani, datează din anul 1880.

O dată cu terminarea construcției liniei ferate Simeria—Petroșani (1870) s-a creat posibilitatea valorificării rezervelor de cărbuni de aici. Populația sporește vertiginos ca urmare a necesităților de brațe de muncă, lucru atestat din plin și în documentele păstrate. Paralel cu creșterea populației sporesc și preocupările edilitar gospodărești ale comunei rurale. Dacă de la 1880 se păstrează numai un regulament de funcționare al pompierilor, în anii următori majoritatea actelor păstrate o formează acelea care atestă dezvoltarea vertiginosă a așezării ajungând ca în 1896 să se propună transformarea comunei rurale Petroșani în comună urbană. Acest lucru s-a realizat însă abia în anul 1923. Dintre preocupările de dezvoltare multilaterală ale localității amintim în ordine cronologică câteva. La 1900 administrația comunală era preocupată de cumpărarea unui local pentru primărie, ca peste trei ani să se pună problema unui local nou. O altă preocupare a fost legată de construirea unui abator comunal pentru care se poartă o corespondență voluminoasă pe parcursul a mai mulți ani. Găsirea unui spațiu pentru piața comunală a fost de asemeni mult timp în atenția organelor locale, atestând de fapt sporirea vertiginosă a consumatorilor în această zonă în care agricultura locală nu putea să mai satisfacă noile cerințe. Începând cu anul 1907 în preocupările Primăriei Petroșani intră și pavarea străzilor, acțiune care a continuat mulți ani. La 1908 se pune problema unei uzine de apă apoi a apeductului și a canalizării, ca în 1914 primăria să-și propună și să realizeze extinderea iluminatului electric public. Mai mult, primăria preia de la o societate particulară întreaga activitate de producere și distribuție a curentului electric. Acțiunile, unele în proiect altele începute, au continuat mulți ani. Toate atestă dezvoltarea unei așezări rurale modeste la rangul de oraș odată cu punerea în valoare a uriașelor rezerve de cărbuni care existau aici.

Altă problemă legată tot de perioada de început a exploatării cărbunilor în Valea Jiului și care a preocupat și primăria a fost aceea a căi-

lor ferate locale. Societățile atrase de imensele rezerve de aici, căutau să ajungă cât mai repede la cărbuni, încălcând adeseori drepturile băștinașilor. Construirea căilor ferate au creat multe litigii, în care primăria era chemată să își spună cuvântul. Toate aceste frământări își găsesc oglindirea în materialele documentare care s-au păstrat în fondul Primăriei Petroșani.

O bună parte din materialele documentare o formează actele privind încasările de taxe și impozite ale primăriei. Sporind numărul populației au sporit și veniturile primăriei. La formarea bugetului primăriei își aduceau contribuția și societățile care exploatau cărbunii de aici. Contribuția societăților și a cetățenilor a dat de fapt posibilitate primăriei să-și realizeze programul său edilitar gospodăresc.

Anii primului război mondial își găsesc din plin reflectarea în actele primăriei. Combaterea spionajului, a propagandei antistatale prin manifeste, despăgubiri de daune, ajutorarea orfanilor și a văduvelor, scutiri de armată etc. își găsesc o reflectare adecvată în materialele primăriei. O mențiune specială o merită acele materiale care reflectă pătrunderea trupelor române prin pasul Vulcan în Transilvania și atitudinea populației față de acestea.

Anii războiului au agravat și mai mult situația celor veniți aici ca să cîștige o bucată de pîine, astfel că ei se ridică la luptă împotriva exploatării. Sînt foarte multe ordinele prin care se cere primăriei să ia măsuri energice pentru combaterea bolșevismului, pentru supravegherea activității sindicatelor, pentru urmărirea social-democraților, etc. Aceasta, deoarece autoritățile se temeau de acest puternic detașament al clasei noastre muncitoare.

În concluzie prin studiul documentelor de la acest fond se poate urmări dezvoltarea localității Petroșani ca urmare a punerii în valoare a cărbunilor cu toate implicațiile economice, sociale și politice pe care le presupune concentrarea unei populații numeroase, mai ales muncitoarească.